

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 318 75 45
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 318 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

DISG6002736

17 oktober 1996

Onderwerp

Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 62/96)

1. Hierbij doe ik u toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalig Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
-1-

Bezoekadres
Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer
(070) 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DISG6002736

d.d. 17 oktober 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coordinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. Kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

DCBC, t.a.v. H-Dienstploeg (als hard copy & op schijf)

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
ARCHIEF

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

62/96

(Afgesloten 171200 OKT 1996)

Conclusie/voorzicht

De voormalig strijdende partijen in Bosnië-Herzegovina onttrekken zich in toenemende mate aan de geest, en in sommige gevallen ook aan de letter, van "Dayton". De centrifugale tendensen nemen toe en de mogelijkheden voor compromissen nemen af. Waar de internationale gemeenschap blijft vasthouden aan "Dayton", zal zij door de facties als partijdig worden bestempeld.

De spanningen tussen Bosnische Moslims en Kroaten nemen weer toe, vooral omdat laatstgenoemden in de uitslagen van de recente verkiezingen een nieuwe impuls voor hun streven naar autonomie/onafhankelijkheid van de Moslim/Kroatische Federatie zien.

De Joegoslavische oppositie blijft onderling verdeeld; niets lijkt een overwinning van de socialisten in de Federale verkiezingen van volgende maand in de weg te staan.

Bosnië-Herzegovina

Bosnische Serviërs beschuldigen UNHCR

De Bosnisch-Servische televisie heeft UNHCR ervan beschuldigd "bestaande overeenkomsten en grenslijnen arbitrair te interpreteren" en gelden die aan de Bosnisch-Servische Republiek (RS) ten goede zouden moeten komen, te gebruiken voor de hervestiging van Moslims. Dit zou neerkomen op een "stilzwijgende bezetting" van delen van de RS. De achtergrond voor deze beschuldigingen is gelegen in de betrokkenheid van UNHCR bij de terugkeer van Moslims naar hun oorspronkelijke woonplaatsen die momenteel in de RS liggen. Er zijn sterke aanwijzingen dat de Bosnische politieke leiding de pogingen daartoe coördineert om de Servische non-coöperatie in dit door de Moslims van vitaal belang geachte aspect van "Dayton" aan de kaak te stellen. De Bosnische regering wil voorkomen dat de etnische verhoudingen zich bestendigen en consolideren, omdat de Moslims zich in de huidige situatie in centraal-Bosnië in een geografisch isolement bevinden. Zij acht zich op niet al te lange tijd in staat dit isolement desnoods gewapenderhand te doorbreken en wil de internationale publieke opinie tegen de Serviërs gemobiliseerd houden. Dezen zien daarmee de resultaten van hun "etnische zuiveringen" in gevaar komen en verzetten zich er heftig tegen. Het streven van UNHCR is er, in overeenstemming met dit verdrag, op gericht de oorspronkelijke etnische verhoudingen in geheel Bosnië-Herzegovina te herstellen. Daardoor ligt het voor de hand dat de Bosnisch-Servische leiding deze instelling, en bij implicatie de gehele VN, als partijdig met de Moslims beschouwt.

Spanningen bij Jusici

In dit verband is de situatie in Jusici vermeldenswaard. Daar zijn enkele tientallen Moslims teruggekeerd naar hun oorspronkelijke woonplaats, die zich momenteel in de RS bevindt. Hierop is door de lokale Bosnisch-Servische autoriteiten heftig gereageerd. Inmiddels heeft de kwestie een nationale dimensie aangenomen. Zo liet de minister van Binnenlandse Zaken van de RS na een bezoek aan Jusici gesteld dat deze plaats is bezet door para-militaire eenheden van de Moslims en het de Bosnisch-Servische politie onmogelijk wordt gemaakt haar taken uit te voeren. Hij zei te verwachten dat de spanningen tussen de verschillende bevolkingsgroepen verder zullen oplopen, hetgeen voor hem een reden was bij IFOR officieel tegen het repatriëringsprogramma te protesteren. De Bosnische premier Muratovic van zijn kant heeft de Moslims tijdens een recent bezoek aan Jusici opgedragen zich onder geen enkele voorwaarde te laten verdrijven.

[REDACTED]

Hoewel met name aan Moslim-zijde vele duizenden "interne vluchtelingen" bestaan, is het opvallend dat tot op heden slechts enkele honderden zijn teruggekeerd naar hun oorspronkelijke woonplaatsen. Bovendien concentreert deze repatriëring zich op voor de Serviërs uiterst gevoelige gebieden, zoals Doboj en Jusici. Doboj vormt de enige doorgang naar het eronder gelegen gebied (Ozren-gebergte), terwijl de regio-Jusici de westelijke grens vormt van de smalle Zvornik-corridor. Zoals ook uit het bezoek van Muratovic aan Jusici kan worden opgemaakt, wordt de terugkeer van de Moslims naar hun oorspronkelijke woonplaatsen naar alle waarschijnlijkheid door de Bosnische autoriteiten gecoördineerd.

Bosnische regering onderzoekt Srebrenica

De nieuwgekozen Bosnische regering heeft eerder deze week een budget goedgekeurd voor een officieel onderzoek naar de gang van zaken voor en tijdens de val van Srebrenica. Er waren reeds eerder indicaties dat de Bosnische regering nationale en internationale aandacht wil blijven vragen voor de gebeurtenissen in en om Srebrenica vorig jaar. Daarmee hoopt zij de publieke opinie in eigen voordeel (en in het nadeel van de Serviërs) te beïnvloeden en haar aanklachten wegens oorlogsmisdaden kracht bij te zetten. Desondanks is het opmerkelijk dat de huidige Bosnische regering, waarin (nog) geen Serviërs zitting hebben, tot een dergelijk onderzoek besluit, omdat het hun bereidheid om daarin zitting te nemen kan doen afnemen. Niet uit te sluiten valt dat dit een (neven)overweging bij het nemen van het betreffende besluit is geweest en eveneens een provocatie van de Serviërs beoogt te zijn.

Nieuwe incidenten tussen Kroaten en Moslims

Er is sprake van nieuwe incidenten tussen Bosnische Kroaten en Moslims. Zo hebben Bosnisch-Kroatische media gemeld dat Moslims een katholieke kerk in Gornji Vakuf (door de Kroaten Uskoplje genoemd) hebben betreden en islamitische leuzen op de muren hebben geschilderd. Een Kroaat uit Gradacac, die onlangs is teruggekeerd uit Duitsland, zou bij zijn terugkomst zijn gemolesteerd door Moslims. Bovendien hebben Bosnische Kroaten melding gemaakt van intimidaties in een aantal andere door Moslims gedomineerde steden, zoals Travnik en Bugojno. Al deze meldingen stammen uit Bosnisch-Kroatische bron. Zoals reeds eerder gemeld, zijn er aanwijzingen dat de Bosnische Kroaten de uitslag van de verkiezingen in september, waarbij hun belangrijkste partij HDZ vrijwel alle "Kroatische" stemmen verwierf, interpreteren als een impuls om de autonomie van de door hen gedomineerde gebieden te vergroten. Ook het feit dat als bron van een aantal berichten werd genoemd het "Ministerie van Binnenlandse Zaken van de Kroatische Republiek Herceg-Bosna", een instantie die op grond van eerdere overeenkomsten met de Moslims reeds lang had moeten zijn ontbonden, wijst in die richting. Vermoedelijk dienen meldingen als de bovengenoemde als rechtvaardiging van het separatistische Kroatische optreden. Overigens is zeker niet uitgesloten dat de betreffende berichten in de meeste gevallen juist zijn; onder de Bosnische Moslims bestaat als gevolg van de Kroatische opstelling veel afkeer en wantrouwen jegens de "partners" in de Moslim/Kroatische Federatie.

Plavsic ontslaat VRS-officieren

Er zijn aanwijzingen dat de Bosnisch-Servische president Plavsic na de gemeenteraadsverkiezingen van november circa zeventig officieren zal ontslaan. Ook generaal Mladic, de huidige commandant van de VRS, zou worden ontslagen, maar blijft waarschijnlijk aan als adviseur. Hij zou worden opgevolgd door zijn huidige Chef Staf, Milutinovic. Er was de afgelopen tijd herhaaldelijk sprake van wrijvingen tussen de Bosnisch-Servische politieke en militaire top. Nog onlangs had Plavsic benadrukt dat de VRS-leiding ondergeschikt is aan het civiele (lees: haar eigen) gezag. Er is echter geen aanwijzing dat de genoemde mutaties, indien deze daadwerkelijk zouden worden doorgevoerd, direct verband houden met dergelijke wrijvingen. De VRS bevindt zich in een ingrijpende reductie-fase, waarin het ontslag van enkele tientallen (top)officieren niet opzienbarend behoeft te zijn. Overigens kan niet worden uitgesloten dat een deel van de officieren zich schuldig heeft gemaakt aan oorlogsmisdaden. Door deze officieren te ontslaan voordat het ICTY hen officieel in staat van beschuldiging stelt, voorkomt Plavsic dat zij onder internationale druk wordt gezet. Kennelijk wordt voor Mladic, die zowel binnen de VRS als onder de Bosnisch-Servische bevolking grote populariteit geniet, een soortgelijke positie beoogd als voor de voorganger van Plavsic, Karadzic. Formeel bekleedt deze geen openbare functie (omdat hij beschuldigd is van oorlogsmisdaden), maar in de praktijk lijkt hij nog over grote invloed te beschikken. Vermoedelijk wordt ervan uitgegaan dat Mladic zijn opperbevel formeel zal opgeven, maar in de praktijk nog (beslissende?) invloed zal houden op de gang van zaken binnen de VRS. De persoon van Milutinovic, die in het verleden heeft bewezen

voorstander te zijn van een soortgelijke opstelling als Mladic, wijst er in ieder geval niet op dat er een koersverandering in de VRS op handen is.

Radic zinspeelt op boycot verkiezingen

De voormalige burgemeester van Banja Luka, Radic, heeft er in de Joegoslavische pers op gezinspeeld dat de Bosnisch-Servische oppositie de gemeenteraadsverkiezingen, die vermoedelijk eind november zullen worden gehouden, zal boycotten. Daarbij uitte hij vooral kritiek op de OVSE, die volgens hem "onbevredigend werk" heeft geleverd. Zoals reeds eerder gemeld, heeft de Bosnisch-Servische oppositie in de verkiezingen van september jl. nauwelijks resultaat gehad. Dit hield vooral verband met de dominantie van de SDS, de partij van Karadzic, in de media en het openbare leven. De gecompliceerde regels die de OVSE had opgesteld voor de verkiezingen, zijn echter eveneens een factor van invloed geweest. Kennelijk wil Radic, die onlangs door de SDS-fractie in de gemeenteraad van Banja Luka uit zijn ambt is gezet, laatstgenoemd argument aangrijpen om een boycot van de gemeenteraadsverkiezingen te rechtvaardigen. In de praktijk zal evenwel de overweging dat de oppositie bij dergelijke verkiezingen, indien die op korte termijn worden gehouden, niet kansrijk is, ook een belangrijke rol spelen.

RS wil militaire betrekkingen met Joegoslavië

De minister van Buitenlandse Zaken van de RS, Buha, die tevens voorzitter is van de belangrijkste Bosnisch-Servische partij SDS, heeft verklaard dat de RS "speciale banden" met de Bondsrepubliek Joegoslavië wil. Volgens Buha zijn deze betrekkingen noodzakelijk om gelijkheid met de MKF te bewerkstelligen. De uitspraak van Buha is een nieuwe indicatie dat de Bosnische Serviërs toenadering willen blijven zoeken tot Joegoslavië. Het is echter voor het eerst dat een Bosnisch-Servisch leider openlijk gewag maakt van bijzondere betrekkingen op militair gebied. Dat Buha dergelijke banden noodzakelijk acht om gelijkheid met de MKF te bereiken, vormt vermoedelijk een verwijzing naar het "Equip & Train"-programma, dat onder meer voorziet in wapenleveranties en opleiding voor de Federatie-strijdkrachten. Het bestaan van dit programma leidt bij veel Bosnische Serviërs tot de vrees dat met name de Moslims op niet al te lange termijn militaire superioriteit verwerven over de Serviërs en dit als een stimulans beschouwen om de strijd tegen hen te heropenen. Slechts nauwere samenwerking met Joegoslavië op militair gebied kan daartegen in de visie van Buha een tegenwicht bieden. Overigens zijn er in het verleden herhaaldelijk aanwijzingen geweest van latente Joegoslavische militaire steun aan de RS, ondanks de politieke tegenstellingen. Het pleidooi van Buha kan derhalve als nevendoeel hebben deze hulpverlening te legaliseren.

Politiechef Prijedor blijft in beeld

In de Bosnisch-Servische pers is gemeld dat het voormalige hoofd van Politie in de Bosnisch-Servische stad Prijedor, Drljaca, die na een conflict met IFOR (en op aandringen van de commandant van de NAVO-vredesmacht) door de Bosnisch-Servische autoriteiten van zijn functie is ontheven, is benoemd in een functie bij het ministerie van Binnenlandse Zaken van de RS. Hij is de afgelopen dagen weer gesignaleerd in Prijedor. Het ontslag van Drljaca, die in zijn functie als politiechef blijf heeft gegeven van een zeer vijandige opstelling jegens IFOR en andere internationale organisaties, was verre van populair onder de Bosnische Serviërs. Zijn nieuwe functie, alsmede het feit dat hij kennelijk nog steeds in Prijedor aanwezig is, wijst erop dat hij betrokken blijft bij het toezicht op de veiligheidssituatie in die stad. Zelfs is denkbaar dat hij in zijn nieuwe functie in de praktijk soortgelijke taken en bevoegdheden heeft als in zijn voormalige functie. Dit lijkt ook gebeurd te zijn met Karadzic en zoals gesteld mogelijkerwijs ook met Mladic. Op deze wijze geven de Serviërs ogenschijnlijk gehoor aan de eisen van de internationale gemeenschap zonder dat dit de daadwerkelijke machtsverhoudingen aantast.

Joegoslavië

Avramovic trekt zich terug

De voormalige directeur van de Joegoslavische Centrale Bank, Avramovic, heeft aangekondigd zich terug te trekken als leider van de oppositie in de Federale Joegoslavische verkiezingen die in november a.s. zullen worden gehouden. Daarbij verwees hij naar een plotselinge verslechtering in zijn gezondheidstoestand. Geruchten dat het terugtreden van Avramovic verband houdt met onenigheid tussen de oppositie-partijen zijn door meerdere vertegenwoordigers van die oppositie ontkend. Toch moet niet worden uitgesloten dat die geruchten juist zijn. De Servische oppositie is in het verleden gekenmerkt door grote onderlinge meningsverschillen, die, mede omdat de Socialistische Partij van president

